

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Cornelii Hazart Societatis Iesv Theologi Discursus Morales In Selectiora Loca Genesis, Exodi, Levitici, Numerorum

Hazart, Cornelius

Antverpiæ, 1688

Discvrsvs XI. Conjiciuntur duo nobiles in carcerem, & Ioseph illis ministrat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52700)

qui dicebat *Iosepho*: Tu carceri præeris, sed & ego tibi: Tu vinc̄tos observabis, sed ego te observabo.

DISCVRSVS XI.

Conjiciuntur duo nobiles in carcerem, & Ioseph illis ministrat.

INterea dum *Ioseph* captivorum curam sedulo gereret, accidit, inquit Scriptura, ut peccarent duo Eunuchi, pincerna regis *Aegypti*, & *Pistor*, Domino suo: Iratusque contra eos *Pharao*, misit eos in carcerem, in quo erat vinc̄tus & *Ioseph*: At custos carceris tradidit eos *Ioseph*, qui & ministrabat eis.

Primo, inquit *Moses*: Hi duo peccaverunt: Si quæris quid commiserint? respondeo; peccaverunt. Non hoc, inquires, quæro, sed, quod fuerit illorum flagitium? ait peccaverunt. Una causa ista sufficit apud Magnates, peccaverunt: Aliud nec dici potest, nec quæri: Si secreta magnatum explores, & petas de vinc̄tis, uno verbo omnium illorum acta intelliges: Peccaverunt, & hoc sæpè significat, non peccarunt: Dicuntur ergo hi duo nobiles primo die quo in carcerem coniecti sunt, peccavisse, antequam de illis actum erat in iudicio, aut de ullo crimine in particulari accusati, hoc sat est, peccaverunt: Quid peccaverunt? hocine de illis dicitur, antequam ullus testis accessit? antequam vocati in jus? antequam sit habita quæstio? post iudicium pronuntiari debet delictum, hîc iudicium antecedit, diciturque de miseris ante cognitam causam, peccaverunt: Nullus tam innocens qui sic condemnari non possit,

Sic *Cayphas*, antequam rogaret sententias Sacerdotum, *Christum* reum pronuntiavit: Audistis blasphemiam, inquit, quid adhuc egemus testibus? mox omnium consensu damnatur ad mortem, Sed pergamus.

Dicit *Moses* 2. Iratusque contra eos *Pharao* (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus) misit eos in carcerem.

Quare tam iratus? non tantum quia peccaverunt, ut audivimus *Mosen* modo dicentem, sed quia principes erant qui peccaverant, unus enim, inquit *Moses*, erat præfectus pincernarum, alter pistorum, Tanto enim majus delictum erat, quo majores erant qui peccaverant: Peccatum civis apud *Pharaonem*, crimen est, sed crimen Præfectorum, flagitium: Sic Vapor in palude fumus est, in aère est fulgur.

Alios

Alios hodieque sæpè videmus mores agendi, prorsus diversos à moribus *Pharaonis*. Apostemata enim magnorum sædissima pro nocivis habentur, papula: vero vulgi pro cancro, ideoque igne uruntur & secantur novacula.

Non ita edocti fumus in Academia humani corporis, ubi ungues excruciantur nullo manuum periculo, & summo discrimine ferrum membris admovetur: Imo cum post plagas enormes, sæpè vivamus, si cor vel acu pungatur, interimus. Magnates cor sunt reipublicæ. Superiores quisque in suo: Lethalia proinde sunt quæcumque illi committunt, quæ forte parvi momenti essent in plebe.

Quid levius quam censere populum, & catalogum subjectorum, tamen quod in cive pro vanitate reputaretur, in *Davide* punitum fuit strage multorum millium hominum: Adeo magnatum sædiores macula: sunt, & graviora peccata, quam inferiorum. Ut quid ergo dissimulatur cum flagitiis magnorum, quandoquidem vestis illorum byssina, aut divitiæ, aut dignitates illa non tegant, sed magis faciant eminere reddantque suo fulgore tetriora.

Jure irascitur *Pharao*, & sævit in duos Eunuchos, non tam quia peccaverant, sed quia peccaverant cum principes essent, qui cæteris debuerant bono præire exemplo. Crescit cum granditate personæ granditas criminis.

Princeps civitatis *Sichem* vi oppresserat virginem, Rex *Ægypti* eripuerat *Abrahamo* uxorem, nec tamen illam attigerat. Primus non legitur ab ipsomet Deo punitus: Alter, inquit Scriptura *Gen. cap. 12.* flagellatus fuit à Domino plagis maximis, cum tota sua domo. Gravius puniebat Deus majorem, Rex enim dominabatur vasto & amplo imperio, alter vero scilicet Princeps *Sichem* vix parvo oppidulo. Videant ergo illi qui aliis imperant quid agant: In plena luce sunt, sicuti ergo etiam atomi videntur in sole, sic etiam in illis minima vitia observantur.

3. Dicit Moyses, quod illos duos nobiles conjecerit in carcerem, quia peccaverant contra *Dominum suum*.

Quam felix fuisset *Ægyptus*, si passim ita puniti à Rege fuissent qui peccabant in Deum, sicuti illi qui peccabant in regem; ne lixam quidem ab illo damnatum legimus, quod contra religionem aut Deum peccasset. Et nos in furias agimur si quis objiciat vilitatem familiæ, si vero Deum vilipendi videmus, etiam interdum rideamus: Irascimur si nos quispiam injurioso verbo appellet, & non
semel

semel movemur, si quis Deum blasphemet. Vociferamur, & debacchamur si servus aliquis suo desit officio, & non semel os aperimus si quis peccet contra cultum Dei. Hinc tandem eo deventum est ut politia præposita fuerit religioni, & divina cedere debuerint humanis.

4. Dicit *Myses* quod illi duo nobiles missi fuerint in carcerem in quo erat *vinctus* & *Ioseph*, & quod illis ministrabat.

Quomodo *vinctus* ibi dicitur *Ioseph*, ubi *vinctis* præerat, & omnium *vinctorum* curam gerebat? Existimo sanctissimū adolescentem non tantum *miserias* carceris patienter tulisse, sed etiā sub vesperam pedicas induisse, seque vinciri, cæterorum reorum more iussisse: Imo puto, sic illum de die cæteris ministrasse, ut catenam vel traheret, vel circumferret ad cingulum. Misertus enim aliorum nolebat ostentatione libertatis suæ, illorum catenas graviores facere, vult *catenatus* incedere ne à sociis dissentiret.

Cum ergo duo illi nobiles carcerem intrassent, statim *Ioseph* ministrabat illis: Videbat illos ex sua illustri conditione deturbatos, & memor unde ipsemet excidisset, expertus in se quid esset ex magna felicitate decidisse in magnas *miserias*, misertus illorum, non explodebat, non irritabat illos, non improperebat illis, sed ministrabat eis cum omni benignitate.

Nam ut *Sophocles* ait: Qui *miserias* experti sunt, hi soli verum ex aliorum afflictionibus dolorem capiunt. Sic cum *Aneas* per multas tempestates, pericula, & naufragia venisset ad *Didonem* Reginam *Tyri*: Illa audiens vidensque ejus *miserias*, summa illum cum humanitate & affectu excepit atque tractavit, dicens: Non ignara mali, *miseris succurrere disco*. Ego quoque plurima passa sum, scio quid sit esse miserum; ideo tanto magis misereor tui.

Compas.
sio.

Et hæc non postrema rationum est, cur Deus nos sinat in *miserias* labi, ut alter alterius ferre dolores discat: Qui paupertatem expertus est, facilius pauperum misereatur, iisque succurrit: Qui sæpius ægrotavit, citius ægrorum misericordia commovetur: Qui reipsa didicit quid sit contemni, & esse in luctu, statim benigno oculo animoque aspicit luctuosos, & abjectos. Qui semel bonorum jacturam fecit, supra cæteros illius miseret super quem eadem fors venit.

Volebat olim Deus *Exodi cap. 22.* docere filios *Israel* ut benè haberent advenas, & alienigenas: *Advenam*, inquit, non contristabis, neque affliges eum, advena enim & ipsi fuistis in terra *Egypti*. Vestra

vos experientia docebit quā miseranda fors sit, vivere captivum, & servum, laboribus oppressum in terra aliena; quare non multis verbis opus est ut vos doceam adhorterque ut similibus misereamini, vos ipsos tantum aspiciate, & mementote quid aliquando fueritis.

Putat etiam *D. Leo* quod Deus tam graviter labi permiserit *D. Petrum* Apostolum, ut postea, accedentes ad se peccatores, memor infirmitatis propriæ, cum misericordia ac suavitate admitteret, absolveretque: Erat enim naturâ fervidus & severus, non poterat fervor ille ac severitas erga alios melius temperari quam perspectâ propriâ sua infirmitate & lapsu.

Imo *D. Paulus* *Hebr. cap. 4.* ipsummet *Christum* nobis in exemplum proponit, dicens: *Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ ut misericordiam consequamur.* Hinc fit è contrario ut nulli magis duri & immisericordes sint erga miseros quam qui nunquam miseras sunt experti.

Tam crudelis erat dives Epulo erga pauperem *Lazarum*, ut nec micas quidem cadentes de mensa vellet illi dari videbat illum ante fores jacentem in terra, non movebatur: Videbat à capite ad calcem ulceribus plenum, non movebatur, videbat fame pereuntem, non movebatur: Audiebat illum ingemiscentem & ejulantem, non movebatur, audiebat clamantem, ut saltem micas mensæ illi præberet, non movebatur. Quid mirum? numquam expertus fuerat quid esset in nuda humo jacere, cubabat enim semper in molli strato, serica inter stragula, byssinasque cortynas: Numquam expertus erat quid esset incommoda nuditatis tolerare, semper enim pretiosis purpureisque vestimentis inceserat: Numquam expertus fuerat quid esset esse in luctu, semper enim musicæ voces, & instrumenta auribus ejus insonuerant: Numquam expertus fuerat quid esset famem pati, epulabatur enim quotidie splendide. Quomodo poterat talis homo miseris compati?

Aliud nobis exemplum proponit *Jeremias* Propheta *cap. 48.* ubi *Moabitis* describit *Fertilis*, inquit *fuit Moab ab adolescentia sua &c.* Semper versati fuerat in rerum omnium abundantia, hoc unum sciebant, bibere, inebriari, joculari, ludere, omni voluptatum generi vacare: Idcirco tam erant immisericordes & barbari erga miseros, ut Propheta dicit *Bibebant vinum in phialis, optimo unguento delibuti, interea videbant filios Israel perire miseris, & nihil, inquit Propheta, patiebantur super*

contritiones Ioseph. Quapropter non miror quod *Ioseph* tam particulariter ministraret duobus illis captivis nobilibus, quia eandem ipse fortunam expertus fuerat quam jam ipsi subibant, à summo dejectus ad imum.

Denique hic oculis spectamus, quid sit mundus, ejusque felicitas, ac prosperitas. Habemus hic tres detrusos inter miseras carceris. Quales illi fuerant? *Ioseph* fuerat oconomus *Putipharis* ducis exercitus, & nobilissimæ amplissimæque familiæ: Alter fuerat Princeps pincernarum, tertius pistorum, in aula regis *Egypti*; multâ singuli valebant gratiâ apud Dominos suos. Tota hæc felicitas in momento evanuit. Heri in palatio, hodie in ergastulo: ob quam causam? vel ob nullam, vel ob tam levem ut pudeat dicere. *Ioseph* ob nullam, dicit enim: *Ego hic innocens in lacum missus sum, & verum dicebat.* Princeps pistorum, ut aiunt *Rabbini*, propter araneam inventam in pane qui regiæ mensæ impositus erat; Princeps pincernarum propter muscam inventam in cratere quem regi porrigebat ad mensam. Hæc quidem fabula est, non malè tamen excogitata, ut ostendatur quam ab exigua re dependeat humana felicitas.

Felicitas
humana
dependet
à minimo.

Veriùs hoc Deus ostendit *Daniel cap. 4.* *Nabuchodonosori* regi, quando illi in somnis objecit arborem magnitudine ac pulchritudine admirandam: *Altitudine tangebatur celum, aspectus illius erat usque ad terminos universæ terræ: Folia ejus pulcherrima, & fructus ejus nimius, & vesca universorum in ea: Subter eam habitabant animalia & bestie, & in ramis ejus conversabantur volucres celi, & ex ea vescebatur omnis caro.* Simul tamen auditus est clamor: *Succidite arborem, & pracidite ramos ejus, excutite folia ejus, & dispergite fructus ejus: Fugiant bestie quæ subter eam sunt, & volucres de ramis ejus.*

Huic arbori similis est favor humanus: In altum evehit usque ad nubes, à nemine non expetitur, fructus illius videntur dulcissimi, omnes concurrunt, omnes ibi latere volunt: At subita ex alto venit procella, quæ ramos hujus arboris frangit, fructus dispergit, homines sub ea latentes expellit. Jam oculos convertite ad illos tres captivos, *Iosephum*, Principem pistorum & pincernarum: omnes valebant gratiâ apud Dominos, omnes illorum gratiam amiebant, jam arbor illa excisa est, & jacent prostrati, vinculis innexi, favore destituti, sententiam cum timore expectant, & nemo est qui illos respiciebat.

Optimè monet *David Psal. 36.* *Noli emulari in eo qui prosperatur in via*

via sua: Mundi enim prosperitas ac felicitas, qua multis annis collecta fuit, momento sæpè amittitur; gratia enim & favor humanus, magno labore acquiritur, celerrime perditur; Hodie in folio, cras in luto. Quotiescumque fortuna ridet, expectandæ sunt lachrymæ: Nam innumera hæcenus toto orbe, & omnibus sæculis fuere exempla, quæ nos docent, quod illa homines in altum evehat, ut dejiciat, juxta illud Poëtæ: *Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant.* Sic naves dum secundo vento feruntur per æquora, subito vertit ventus, momento ingruit tempestas, & sorbentur ubi luserunt.

Audiamus *Senecam lib. de tranquill. cap. 11. Quæ sunt divitiæ*, inquit, *quas egestas à tergo non sequatur?* & quamvis non omnes semper in vadat, sequitur tamen ut det ultimum ictum, si fortè aliqua occasio sese obtulerit: Numquid de factò *Iobum* ditissimum principem è folio deturbavit in firmum?

Pergit *Seneca: Quæ dignitas, quam sordes & extrema contemptio, non amittentur?* Numquid, *Belizarium* duccm supremum *Romani* exercitus, innumeris victoriis clarum eo dejecit fortuna ut publicè cogeretur sedere ad portas urbis ad mendicandum?

Pergit *Seneca: Locuples es?* inquit, numquid ditior *Pompejo?* cum tot flumina possideret, fame ac siti periit in palatio cognati. Summis honoribus functus es? numquid tam magnis ut *Sejanus?* Quo die illum Senatus in triumpho deduxerat, populus in frustra divisit. Ita *Seneca*. Ego vero quid dicam de *Gilimere Wandalarum* Rege, qui victus, & vinctus cum uxore, liberis, totaque familia Regia, à *Ioviniano* Imperatore ductus est in triumphum inter mille injurias, & opprobria populi? Quid de *Bajazeth Turcarum* Imperatore, qui prælio victus & captus, ferreæque inclusus caveæ, tergum quotidie præbere debebat victori suo currum ascendenti, ejusque sub mensa, canis instar, comedere quæ illi projiciebantur? quid dicam de *Amano*, qui primus à rege, totiusque *Persie* potentissimus Princeps, suspensus est in patibulo? quid de *Nabuchodonosore* qui dejectus è throno, expulsus fuit in silvas victurus inter bestias? quid denique, (numquam enim esset finis) de *Comite Italo Hugolino*, qui ad tantum bonorum omnium fastigium ascenderat, ut fortuna omnes suas opes in ejus familiam effudisse videretur, adeo ut die suo natali cum convivium splendidissimum instruxisset, super mensam ausus fuerit petere: Quid sibi ad omnem felicitatem deesset? unus è convivis blande illi respondit: Proximi vicini sunt felicitas

felicitas & infelicitas : Haud multo post fortunatissimus ille Comes, una cum liberis capitur, turri includitur, fame necatur.

Clamabat olim Poëta ad formosum adolescentem : *O Formose puer ! nimum ne fide coloris* : flos est qui eodem sapè die flaccescit quonatus est, bulla est quæ varios ab aëre trahit calores, & unico habitu crepat, & diffatur in aera ; non minus fragilis est fortuna, in hoc colore formæ fragilior, quod ille sola passim senectute auferatur, hanc vero innumeri vere quotidie casus possint eripere.

Propterea cum *Philippus Macedonum* Rex multos uno die lætos faustosque nuntios de rerum suarum successu accepisset, rem habens suspectam, exclamavit : *O Fortuna*, pro tot tantisque bonis parvum aliquod malum retribue : Putabat enim tot prosperos successus, aliquo casu sinistro temperandos, ne fortuna tota simul, ac momento, se in contrariam plane verteret partem.

DISCURSUS XII.

Princeps Pincernarum & Pistorum, uterque somnium vident in carcere.

A *Liquantulum*, inquit Scriptura, *temporis fluxerat, & illi in custodia tenebantur; videruntque ambo somnium nocte una.*

Notandum hic ante omnia, triplex esse somniorum genus, nempe, à Deo, à dæmone, à Natura. Valde difficile est assequi quænam à Deo sint, quænam à dæmone : Naturalia vero somnia plerumque patent per se, proveniunt enim vel à cogitationibus diurnis, vel à diversa corporis constitutione.

Homo sanguineus, volucres, musicam, convivia, & loca amæna somniat, subinde per aërem volat, tripudiat, ridet, signum bonæ constitutionis; Iracundi, cædes, verbera, flammæ, & ignes somniant; Phlegmatici aquas somniant, navigant, natant, proficiscuntur per pluvias &c. melancholici plerumque tristitia & horrida somniant, morbos, mortem, funera, sepulchra, arduas vias in quibus non inveniunt exitum, cadunt in foveas, fugiunt se persequentes &c.

Si quis jam quærat ex me an ex somniis quidpiam conjectare possimus? Respondeo, ex naturalibus licet conjectare de valetudine